

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ltrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St 865

XXIV ème ANNÉE

1 Mai 1929 No. 272

İCTİHAD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,
SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2 bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 272 — 1 Mayıs 1929

ruh'larını bu kadar derin bir surette ihlâl eden meselelerin menş'ilerini ve neticelerini görmek için bu mani'aların fevkine çıkmak gerekdir.

Bilgilerimiz halı haznında kedim bünyani ictimaiyi sarsmış olan hercmerclerden sonra, medeniyetlerin seyrine rehberlik etmiş ve bugün dahi rehberlik etmekde bulunmuş olan hukuk, ahlak, teesisat, bahusus, dinî, siyasî ve ictimai i'tikadlar hakkında ne fikirler edinilebilir?

Böyle sùallere kâfi bir cevap vermek cildler yazmayı istilzam eder. Fakat ictimai hadiseler, fizikî hadiseler gibi, bütün giriftliklerine rağmen, bir çok esasi principe tabi'dirler; hususî vakıalarbu prenciplerden sudur eder ve bunları kısa düsturlar halinde ifade etmek mümkündür. Şu'unatın hakikî cevheri, hülâsası olan bu prencipler, ekseriya, uzun izahlardan daha ziyade telkinkâr [Suggestif] dir, daha ziyade irşadkâr dır.

Bunun içindir, ki devrimizi bi âram eden mu'azzam veka'iyiden istinbat olunan mülâhazaları bir defa daha kısa fikirler halinde tekşif etmeye karar verdim.

Dr. Gustave Le Bon

«SOLMAYAN GÜZELLİKLER» den EPILOGUE

C'est l'automne, la pluie et la mort de l'année!
La mort de la jeunesse et du seul noble effort
Auquel nous songerons à l'heure de la mort:
L'effort de se survivre en l'Oeuvre terminée.

Mais c'est la fin de cet espoir, du grand espoir,
Et c'est là fin d'un rêve aussi vain que les autres;
Le nom du Dieu s'efface aux lèvres des apôtres
Et le plus vaillant trahit avant le soir.

Guirlandes de la gloire ah! vaines toujours vaines.
Mais c'est triste pourtant quand on avait rêvé
De ne pas trop périr et d'être un peu sauvé
Et de laisser de soi dans les barques humaines.

Las! le rose de moi, je le sens déflourir,
Je le sens qui se fâne et je sens qu'on le cueille
Mon sang ne coule pas; on dirait qu'il s'effeuille
Et puisque la nuit vient — j'ai sommeil de mourir.

GEORGES RODENBACH

Edebi mülâhaza:

SHAKESPEARE

Suad Bey bir gazeteye söylemiş olduğu sözler arasında, Shakespeare den çok ihmal-kâr bir lisanla bahs ederek bunu anlayacak halde olmadığımız, Shakespeare i tercüme etmenin lüzumsuz ve abes olduğu fikrinde bulunmuşdur. Bu yoldaki beyanat munevver türk gençlerini çok dilgir etmiştir Genc-ler bu beynel milel edebî diha hakkında hiçde Suad Bey gibi düşünmediklerini i'lane musare'at etdiler. Bizim ruhumuz dahi onlarla beraber incindi. Biz H. Suad Beyin böyle sözler söylememiş olmasına ve mülakatı yapın zatın beyanatı eyi zabt etmediğine ihtimal vermek isteriz.

Antony and Cleopatra faci'asına yazdığımız dibaceden şu satırları bu munasebetle ictihad okuyucularına arz ediyoruz:

Shakespeare için, bir tekdirkârı Haliki 'azemden sonra en büyük yaratıcı, Shakespeare dir demişdi. Diğer munekkid Shakespeare in her piyesi insaniyetden kesilmiş bir öilimdir diyor.

Kahrımanlık dininin peygamberi Thomas Carlyle daha hâkim, daha hayran, daha ra'şan ve drahşan bir sesle söylüyor:

Shakespeare zekâların en büyüğüdür dedikten sonra, ona a'id her şeyi söylemiş oldum. Fakat Shakespeare in zekâsında henüz görmediğimiz şeyler pek çok dur. Bu şu'ursuz zekâ dedğimiz şeydir. Onda biz-zat kendisinin bile malumu olmayan feza'il pek çokdur.

Eserlerinin her biri bir penceredir, kendisinde mevcut alemin bir ışığını bu pencerelerden alırız... Shakespeare de öyle sahifeler vardır ki semadın sudur eden bir kevkebe gibi, cemadin bile yüreğini tenvir eden bir lam'a gibi bize münkeşif olur.

Böyle bir insanın kürrei arz üzerine gönderilmiş olmasında bir seciye'i mukad-desenin mevcut olduğunu his ediyorum.

O, cümlemiz için bir göz değildir

Semadan mürsel, takdis olunmuş bir nur hamili değildir?

Amerikanın büyük *Emerson* u şu satırları yazar: Ancak mütehayyil ruhu bir nevi zi hayat Hamlet olan XIX inci 'asırdadır ki Hamlet faci'ası bu kadar muştak ve hayran kari'ler bulmuştur. Bu gün edebiyat, felsefe ve tefekkür Sakespeareleşmiştir; Victor Hugo, Shakespeare bahri muhite benzetiyor. Bundan daha yüksek kaside hemde öldükden üç dört asır sonra kim için yazılmışdır? Shakespeare i bütün arzın ve bütün milletlerindir. Onu okurken ilahi bir insan sesi duyarız. O yalnız şuuru-muzla değil tahteşşu'urumuzla da söhbet eder, ve onu dinlerken kendimizden geçeriz ve daha doğrusu asıl kendimize geliriz! A.D.

MALÎ VAZİYETLERİN PSİKOLOCYAÎ TERMOMETRESİ

Keyfi (Qualificatif) ten kemmiye (Quantitatif) e geçmek bunu başka bir yerde de hatırlattım, ilimlerde hayyizi file çıkan en mühim terakkilerden biri olan, termometre gibi mesaha aletleri keşfolunduğu vakit ilimler tahavvülâta uğradı. Mesahaların, ölçülerin hassasiyet ve dakikiyetiyle terakkiyat çoğaldı. Bu vechile bir derece hararetin, bir milyonda biri mıkdarında tahavvülünü tayine müsait olan (Bolometre) nin keşfi, nakabiliruyet tayfi şemsinin (Spectre solaire) in kabili ruyet tayfi şemsiden pek çok ziyade uzun olduğunu gösterdi. Bundan şu netice zahir oluyordu, ki insanın gözü, eşya-yı ihata eden ziyanın ancak pek cüzî bir kısmını hissediyor.

Fiziği altüst eden, şekli âhere sokan mesaha aletlerinin keşfi, maatteessüf, psikologia havzasında yapılamalı.

Haz ve elem, muhabbet ve kin, hüzn ve sürur, henüz dekikane ölçülemiyor. Bunların vüs'at ve mıkdarını tahminî olarak göya tayin eden işaretler (Indication) lar pek gayrivazıhtırlar.

* *

Gayrimelhuz vak'alar, muhtelif memleketler vaziyeti maliyeleri hakkında içtihadı maşeriyi, erkama has katî bir vuzuh ile ölçmeye müsait bir usul keşfetmeyi teshil etti. Bu usulü mesahayı kambiğoların piyasadaki fiatı teşkil eder. Bu tam psikolocyaî termometre, bir memleketin vaziyeti maliyesi hakkındaki umumî fikri, umumî içtihadı vazih bir surette ifade eder. Onun rakamları önünde hükûmetler büyür yahut yıkılırlar. Onun işaretleri üzerine bütün bir heyeti vükelâ düştü ve Meclisi Mebusan, birkaç gün evel hiç bir vechile istemeyeceği bir reisi hükûmeti kabul etmeğe mecbur oldu.

* *

Fizikî termometre maddî kuvvetleri irae eder. Yeni psikolociaî termometre, muazam bir maşerî kuvvetler şebekesinin ter-kibini ortaya koyar.

Burada esbap ve avamelin nihayetsiz bir girdibadından zuhur eden yeni bir kudret mevzuu bahstir. Cihanın eski hudaventleri Papalar, Kırallar, İmparatorlar arasında, tevellüdüne yeni zamanların şahit olduğu kuvvetin tesir ve nüfuz siyasisine müadil, tesir ve nüfuz siyasî keşfedemeksizin tarihin sahifeleri uzun müddet gözden geçirilebilir.

İnşaiının merkezleri ne parlamentolarda, ne kıralların saraylarında kâin değildir; onun inşîâ merkezleri büyük payitahtların borsalarının bulunduğu muhteşem binalardadır. Parlamentoların hükümdarların ve akvamın iradelerine hakim olacak rakamlar bu anonim mahkemelerden sudur eder.

Bu rakamlar fakirlik yahut zenginlik, inkılâplar, anarşi ve diktatörlükler doğurtacaklardır.

Azametini göstermiş olduğumuz şevketi cedide hangi nüfuz ve tesirlerden müteşekkildir. [Devam edecek] G. Le Bon

Sâhibî imtiyaz: Dr. Abdullah Cevdet

Müdiri mes'ul: Dr. Abdil Hüsnü

«Şirketi mürettibiye» Matbaası